

V L A A M S P A R L E M E N T

Zitting 2001-2002

22 april 2002

VOORSTEL VAN RESOLUTIE

– van mevrouw Sonja Becq en mevrouw Mieke Van Hecke –

betreffende vrijwilligerswerk

VERSLAG

**namens de Commissie voor Welzijn, Volksgezondheid en Gelijke Kansen
uitgebracht door de heer Koen Helsen**

Samenstelling van de commissie :

Voorzitter : mevrouw Patricia Ceysens.

Vaste leden :

mevrouw Sonja Becq, mevrouw Trees Merckx-Van Goey,
mevrouw Riet Van Cleuvenbergen, mevrouw Ingrid van
Kessel ;

mevrouw Patricia Ceysens, mevrouw Claudine De
Schepper, de heren Jacques Devolder, Koen Helsen ;

mevrouw Niki De Gryze, mevrouw Marijke Dillen, de heer
Felix Strackx ;

de heren Guy Swennen, Jan Van Duppen ;

mevrouw Ria Van Den Heuvel ;

de heer Jan Roegiers.

Plaatsvervangers :

mevrouw Gisèle Gardeyn-Debever, mevrouw Veerle
Heeren, de heren Luc Martens, Paul Van Malderen ;

de heren Frans De Cock, André Moreau, Cis Schepens ;

de heren Wilfried Aers, Julien Librecht, mevrouw Marleen
Van den Eynde ;

de heren Patrick Hostekint, Chokri Mahassine ;

mevrouw Ann De Martelaer ;

mevrouw Margriet Hermans.

Zie :

529 (2000-2001)

– Nr. 1 : Voorstel van resolutie

INHOUD

	Blz.
I. Toelichting door mevrouw Sonja Becq, mede-indiener	4
– Uitgangspunten	4
– Aanbevelingen aan de Vlaamse regering	5
II. Bespreking	5
– Tussenkoms van de heer Koen Helsen	5
– Antwoord van mevrouw Mieke Vogels, Vlaams minister van Welzijn, Volksgezondheid en Gelijke Kansen	6
– Repliek van mevrouw Sonja Becq	7
III. Stemming	8

DAMES EN HEREN,

De commissie voor Welzijn, Volksgezondheid en Gelijke Kansen behandelde het voorstel van resolutie betreffende vrijwilligerswerk op 7 februari en 28 maart 2002 (*Parl. St. VI. Parl. 2000-2001, Nr. 529/1*).

I. Toelichting door mevrouw Sonja Becq, mede-indiener

Mevrouw Sonja Becq, mede-indiener, stelt dat voorliggend voorstel van resolutie in januari 2001 door haarzelf en door mevrouw Mieke Van Hecke werd ingediend in het kader van het internationaal jaar van de vrijwilliger. De spreker stelt dat ze op dat ogenblik hoopte dat het voorstel in 2001 zou worden besproken en ook goedgekeurd, eventueel mits aanpassing aan opmerkingen vanuit de meerderheid. Intussen is er meer dan een jaar verstreken. De aanbevelingen aan de regering in het voorstel zijn wel nog steeds actueel.

De spreker overloopt de uitgangspunten van het voorstel van resolutie.

– Uitgangspunten

In Vlaanderen zijn heel wat mensen in allerlei sectoren als vrijwilliger geëngageerd. De diversiteit in het vrijwilligerswerk is enorm. Vrijwilligers zijn terug te vinden in tal van sectoren zoals in de sociaal-culturele sector, het onderwijs, het milieu, de ontwikkelingssamenwerking, de sport, de burgerbescherming en zelfhulpgroepen. Vooral de zelfhulpgroepen worden nogal eens vergeten wanneer het over vrijwilligerswerk gaat.

Ook de activiteiten van vrijwilligers vertonen een zeer grote diversiteit. Vrijwilligers kunnen actief zijn in een gestructureerd verband bij een vereniging en deel uitmaken van het bestuur van die vereniging. Ze kunnen ook vanuit een instelling of vereniging diensten verlenen, bijvoorbeeld in een rusthuis of ziekenhuis. Ze kunnen ook in los verband werken, bijvoorbeeld ouders die meehelpen aan het bouwen van lokalen voor de jeugdbeweging. De spreker stelt dat sommige personen in de sector ook graag zouden hebben dat de zaakwaarneming onder het vrijwilligerswerk valt, maar dat zijzelf niet zo ver wil gaan. De spreker sluit zich aan bij de definitie van vrijwilligerswerk van de professoren D'Hondt en Van Buggenhout.

Het profiel van de vrijwilliger is aan verandering onderhevig. Zo zetten vrijwilligers zich steeds min-

der levenslang en vaker voor kortlopende engagementen in. Steeds meer vrijwilligers zijn ook actief in zelfhulpgroepen. Er is ook een onderscheid tussen bezoldigd vrijwilligerswerk, onbezoldigd vrijwilligerswerk en semi-agorale arbeid. Een duidelijke afbakening is nodig.

De overheid moet een zekere terughoudendheid aan de dag leggen ten aanzien van het vrijwilligerswerk. De overheid mag het vrijwilligerswerk niet te sterk organiseren en sturen. Wel moet de overheid het vrijwilligerswerk ondersteunen en vergemakkelijken.

Er bestaat een grote nood aan omkadering van het autonome vrijwilligerswerk. Dit heeft ondermeer te maken met het feit dat het profiel van de vrijwilliger is veranderd. Steeds meer gaat het om kortlopende engagementen. Hierdoor is het niet altijd gemakkelijk om de continuïteit in de organisatie of van de dienstverlening te waarborgen. De ondersteuning die het decreet van 1994 op het vrijwilligerswerk biedt, is evenwel onvoldoende.

Daarnaast is er ook nood aan een regeling voor het ingebouwde vrijwilligerswerk. De taak en plaats van de vrijwilligers moet binnen het kader van de professionele diensten formeel worden vastgelegd. De nodige middelen voor de bijkomende kosten voor vorming, onkostenvergoeding en verzekering moeten worden uitgetrokken.

Er is behoefte aan een verzekering burgerlijke aansprakelijkheid. De spreker vraagt zich af of het niet mogelijk is om een collectieve verzekering burgerlijke aansprakelijkheid te organiseren naar analogie met de 'sport-plus'-verzekering, die intussen wel reeds is afgeschaft maar waarvoor naar alternatieven wordt gezocht.

Er is nood aan een informatiepunt of steunpunt. Voor grote vrijwilligersorganisaties is dit niet zo belangrijk omdat zij beter gestructureerd zijn en over een grotere mankracht beschikken. Voor kleinere organisaties en startende vrijwilligerswerkings is dit wel belangrijk. De spreker haalt het voorbeeld aan van vrijwilligers die leerbegeleiding voor zieke kinderen willen opstarten, maar niet goed weten hoe daarmee te beginnen.

Ook een statuut voor vrijwilligers is nodig. Na verschillende initiatieven vanuit verschillende fracties, ligt momenteel een initiatief van de meerderheid in de Kamer van Volksvertegenwoordigers ter bespreking voor. In dat voorstel wordt voor de organisaties een verplichting ingeschreven om een verzekering burgerlijke aansprakelijkheid af te slui-

ten. Er wordt ook een fiscale en arbeidsrechtelijke regeling ingeschreven. De spreker wijst erop dat het probleem blijft bestaan voor niet kapitaal-krachtige verenigingen om een verzekering af te sluiten.

Ten slotte bestaat ook de nood aan een goed horizontaal beleid. De spreker verwijst naar een poging van de minister om een overzicht op te stellen van alle initiatieven van de verschillende ministers. Dit is echter niet voldoende. Dit moet meer gestructureerd gebeuren. Zo niet zal het voortgangsbeleid niet altijd even goed gedragen en goed georganiseerd zijn.

– *Aanbevelingen aan de Vlaamse regering*

De spreker overloopt de aanbevelingen aan de Vlaamse regering.

Ten eerste wordt gevraagd om werk te maken van een collectieve verzekering. Deze vraag wordt niet teniet gedaan door het federale voorstel. Het voorstel van resolutie vraagt immers dat de verzekering tegen een betaalbaar tarief kan worden afgesloten. Bovendien is de bespreking op federaal niveau nog niet afgerond. Er wordt daar aan verschillende mogelijkheden gedacht, zoals een verplicht opgelegde verzekering of een familiale polis.

Ten tweede willen de indieners dat er werk wordt gemaakt van een afbakening van het vrijwilligerswerk en semi-agorale arbeid.

Ten derde vragen de indieners de uitbouw van een informatie- en ombudsfunctie. De spreker vermoedt dat deze taak door een steunpunt Vrijwilligerswerk kan worden opgenomen. Deze taak moet niet noodzakelijk door de overheid worden vervuld.

Ten vierde moeten de nodige middelen worden uitgetrokken voor een positief ondersteuningsbeleid voor vrijwilligers. Er moet een voldoende omkadering door beroepskrachten zijn voor het autonome vrijwilligerswerk. Ook een regeling voor het ingebouwde vrijwilligerswerk is nodig, evenals voldoende vormingsmogelijkheden, en een verdere uitbouw van de steunpunten op provinciaal niveau in samenspraak met het Platform voor Voluntariaat, dat intussen steunpunt voor Vrijwilligerswerk heet. Ook wordt de financiering en ondersteuning gevraagd van een Brussels steunpunt.

Ten vijfde wordt de oprichting van een interdepartementale cel gevraagd om het horizontale beleid structureel te onderbouwen.

Ten zesde wordt gevraagd om werk te maken van de beloofde vereenvoudiging van de regelgeving en om bij de aanpassing rekening te houden met de omkadering binnen het autonome vrijwilligerswerk en met de afstemming op het federale statuut.

Ten zevende wordt gevraagd om de federale overheid ertoe aan te zetten werk te maken van een federaal statuut. De spreker vraagt dat iedereen er bij zijn partijgenoten op federaal niveau op aandringt dat hier snel werk van wordt gemaakt. De besprekingen lopen in commissie, maar er bestaat toch nog discussie.

II. Bespreking

– *Tussenkoms van de heer Koen Helsen*

De heer Koen Helsen overloopt de verschillende aanbevelingen aan de Vlaamse regering.

De spreker heeft vragen bij de haalbaarheid van een collectieve verzekering voor vrijwilligers en hun organisaties. Ook Kind en Gezin financiert een collectieve verzekering waarbij zelfstandige onthaalouders zich kunnen aansluiten, maar de spreker vermoedt dat de doelgroep daar veel groter is. Bovendien moeten de onthaalouders aan een aantal criteria beantwoorden, terwijl de collectieve verzekering voor de vrijwilligers veel ruimer wordt opgevat. Voor organisaties zijn er een aantal criteria, maar hoe moet dat voor de individuele vrijwilliger? Dat is niet zo evident en ook niet onmiddellijk duidelijk. De spreker denkt ook dat de financiering via de vrijwilliger zelf zou moeten gebeuren. Anders wordt de verzekering onbetaalbaar.

De federale overheid is bevoegd voor de afbakening van vrijwilligerswerk en semi-agorale arbeid. De spreker verwijst terzake naar het federale statuut voor vrijwilligers dat momenteel in opmaak is.

De uitbouw van een informatie- en ombudsfunctie is een opdracht van de Vlaamse overheid. Er moet hiervoor geen specifieke structuur worden opgezet.

De spreker stelt zich de vraag hoe ver het ondersteuningsbeleid voor vrijwilligers moet gaan. Wat wordt er verstaan onder voldoende omkadering voor 'autonoom' vrijwilligerswerk? Dit is immers heel ruim. Er wordt ook een regeling gevraagd voor het 'ingebouwde' vrijwilligerswerk. Is dat wel noodzakelijk? Er is al een Vlaams decreet dat omschrijft waaraan verenigingen inzake vrijwilligerswerk moeten voldoen. De spreker vindt dit kader voldoende ruim en vreest dat een verruiming zal

leiden tot een enorme regelgeving, nood aan heel wat bijkomend personeel en een nieuwe sector waarvoor de subsidies wel eens de pan zouden kunnen uitswingen.

De spreker vindt dat de sector zelf verantwoordelijk is voor voldoende vormingsmogelijkheden. Vrijwilligers zouden dit in samenspraak met hun organisatie moeten regelen.

Met betrekking tot de uitbouw van provinciale steunpunten waarschuwt de spreker ervoor dat men niet mag vervallen in een nieuwe structuur en sector binnen de welzijnszorg.

Wat de bijzondere aandacht voor de financiering en ondersteuning van een Brussels steunpunt betreft, vindt de spreker dat men veeleer zou moeten uitgaan van een gelijke behandeling van alle vrijwilligers, in plaats van te opteren voor een afzonderlijke behandeling voor Brusselse vrijwilligers.

De spreker vreest ook dat de interdepartementale cel zal leiden tot een grote structuur.

De spreker stelt dat het decreet op het vrijwilligerswerk ongetwijfeld toe is aan een eerste evaluatie. Men zou deze evaluatie moeten afwachten alvorens wijzigingen door te voeren voor het vrijwilligerswerk. De spreker is het wel met mevrouw Sonja Becq eens dat men niet altijd kan blijven wachten op het federale niveau. Het lijkt hem wel essentieel dat men voldoende zicht heeft op het federale voorstel alvorens zelf initiatieven te nemen.

– *Antwoord van mevrouw Mieke Vogels, Vlaams minister van Welzijn, Volksgezondheid en Gelijke Kansen*

Mevrouw Mieke Vogels, Vlaams minister van Welzijn, Volksgezondheid en Gelijke Kansen, antwoordt dat het voorstel van resolutie een aantal punten bevat die naar aanleiding van het internationaal jaar van de vrijwilliger herhaaldelijk ter sprake zijn gekomen. Zo heeft deze commissie het belang van het middenveld en de vrijwilliger duidelijk onderlijnd naar aanleiding van het internationaal jaar van de vrijwilliger.

De minister vindt het zeer moeilijk om collectieve maatregelen te nemen ten aanzien van de vrijwilligers. Met betrekking tot de collectieve verzekering werd verwezen naar de onthaalmoeders. Daar is er sprake van een totaal andere relatie. Tussen de onthaalmoeder en Kind en Gezin is er immers een erkenningsrelatie. Het eigene aan vrijwilligers is echter dat zij zeer divers georganiseerd zijn, en dat de

vrijwilliger als dusdanig niet bestaat. Op dit ogenblik worden door allerlei grotere vrijwilligersorganisaties collectieve verzekeringen afgesloten. In de sportwereld, bij grote jeugdorganisaties en culturele organisaties worden door de koepels van de vrijwilligersorganisaties verzekeringen op maat afgesloten. Een sportclub is immers iets anders dan een jeugdbeweging. Deze taak moet de overheid niet overnemen. Wel moet de overheid trachten om het werk van vrijwilligers te faciliteren. In die zin werd vorig jaar uitdrukkelijk gekozen voor het werken met provinciale steunpunten, die naar aanleiding van het internationaal jaar van de vrijwilliger sterker werden ondersteund. Deze ondersteuning wordt trouwens voortgezet in 2002 en 2003. De provinciale steunpunten zijn vooral belangrijk voor de kleinere vrijwilligersorganisaties die niet over een Vlaamse koepel beschikken. Zij kunnen nu op provinciaal niveau terecht om modellen van verzekeringscontracten te krijgen, en zich eventueel samen te verenigen ten aanzien van verzekeringsmaatschappijen om goede contracten af te sluiten.

Hetzelfde geldt voor het vraag- en aanbod werken met vrijwilligers. Waar het Vlaamse niveau te ver af is, en het plaatselijke niveau te ongelijk – grote en kleine gemeenten – wordt aan het provinciaal niveau gevraagd om vraag en aanbod met elkaar in contact te brengen en initiatieven te nemen voor de vorming van vrijwilligers.

De minister stelt dat ze in het verleden reeds heeft gezegd dat het niet de bedoeling kan zijn een afzonderlijke sector op te richten voor de professionele ondersteuning van het vrijwilligerswerk. De professionele ondersteuning van grote vrijwilligersorganisaties wordt gesubsidieerd met middelen uit de begroting voor Cultuur, Jeugd en Sport. Voor de professionele ondersteuning van de kleinere vrijwilligersorganisaties staan de provincies in, maar de minister is er geen voorstander van om via een afzonderlijk decreet middelen uit de begroting Welzijn hiervoor ter beschikking te stellen.

Het besluit van de Vlaamse regering met betrekking tot het decreet van 1994 wordt momenteel aangepast om te komen tot een vereenvoudiging van de regelgeving.

Het is een oude vraag van mevrouw Sonja Becq en de indieners van het voorstel van resolutie om ook het ingebouwde vrijwilligerswerk te subsidiëren. De minister stelt dat hiervan voorlopig geen sprake kan zijn wegens een gebrek aan financiële middelen. Het budget voor vrijwilligerswerk is dermate klein dat het subsidiëren van het ingebouwde vrijwilligerswerk zou betekenen dat men de sector blij

maakt met een dode mus. De minister stelt dat ze zich tot deze houding genoodzaakt ziet, ondanks eerdere verklaringen. Rekening houdend met alle zaken waarvoor in interpellaties bijkomende middelen worden gevraagd, is dit niet de eerste prioriteit. Er zijn geen middelen voor een algemene horizontale regeling voor het ingebouwde vrijwilligerswerk. In het kader van de sectorale ondersteuning van bijvoorbeeld de slachtofferhulp door de centra voor algemeen welzijnswerk wordt de ingebouwde vrijwilliger wel ondersteund.

Om al deze redenen vraagt de minister om voorliggend voorstel van resolutie niet goed te keuren. Het voorstel gaat te zeer uit van een categoriale benadering van de vrijwilliger, terwijl dit een inclusief beleid is. Bovendien zijn er momenteel geen middelen voorhanden om hier een categoriale sector van te maken.

– *Repliek van mevrouw Sonja Becq*

Mevrouw Sonja Becq apprecieert dat de heer Koen Helsen dit voorstel ernstig heeft bestudeerd. Vaak heeft ze het aanvoelen dat voorstellen van de oppositie niet ernstig worden genomen door de meerderheid. De spreker stelt dat zijn tussenkomst haar wel de wenkbrauwen doet fronsen. Zit de heer Helsen wel in dezelfde meerderheid als minister Vogels? De spreker vindt dat de minister meer meegaand is dan de heer Koen Helsen, zeker wanneer men rekening houdt met de uitspraken die de minister in het verleden deed. Blijkbaar sprak de heer Koen Helsen vanuit een liberale invalshoek, en liggen een aantal zaken daar anders.

De spreker stelt vast dat mevrouw Mieke Vogels, coördinerende minister voor het vrijwilligerswerk, naar aanleiding van het internationaal jaar van de vrijwilliger heel veel beloften deed aan de vrijwilligers, maar dat zij die een jaar later alweer vergeten is.

Voorliggend voorstel van resolutie beoogt geen categoriaal beleid voor vrijwilligers, wel een globale onderbouw die dienstig kan zijn voor alle vrijwilligerswerk. De spreker stelt dat het vrijwilligerswerk voor een aantal organisaties en sectoren zeer goed geregeld is, maar dat zij ook bekommerd is om de kleinere organisaties die opstarten en vrijwilligerswerk proberen op te bouwen. Via dit voorstel zou men hen een onderbouw kunnen geven. Zij kunnen immers niet terugvallen op grote organisaties of grote globale decreten.

De spreker verduidelijkt dat het niet de bedoeling van de indieners is dat de Vlaamse overheid voor

alle vrijwilligers de aansluiting bij de collectieve verzekering betaalt. Wel willen ze de totstandkoming van één globale verzekering faciliteren waar de vrijwilligers kunnen instappen. Voor grote organisaties zal dit niet nodig zijn, maar wel voor kleinere organisaties die niet de kracht hebben om lagere premies te bedingen. De spreker vindt het jammer dat dit voorstel niet wordt gesteund. In de sportwereld was er de 'sport-plus'-verzekering van Bloso waarbij men kon aansluiten. De spreker had graag gezien dat vanuit een steunpunt voor vrijwilligerswerk dat niet beperkt zou zijn tot vrijwilligerswerk in de welzijns- en gezondheidssector, en met steun van de overheid kon worden gezocht naar en onderhandeld over een collectieve verzekering. Men zou dit dan nog decentraal kunnen ondersteunen en in instap- en registratiemogelijkheden voorzien. De spreker begrijpt wel dat het te veel werk is om dit uit te werken.

Wat de afbakening van vrijwilligerswerk en semi-agorale arbeid betreft, stelt mevrouw Sonja Becq dat de semi-agorale arbeid op het ogenblik waarop dit voorstel werd ingediend, voorwerp van discussie was. Er werd niet alleen gesteld dat de afbakening een taak van de federale overheid is. Vlaams minister Landuyt wierp zich immers op als de minister die de semi-agorale arbeid wilde regelen en afbakenen. De indieners namen dit punt in het voorstel op opdat mevrouw Mieke Vogels, Vlaams coördinerende minister voor vrijwilligerswerk, dit zou meenemen in het overleg met de andere ministers.

De indieners vinden een informatie- en ombudsfunctie via een algemeen steunpunt voor kleinere organisaties toch wel belangrijk. De spreker stelt de indruk te hebben dat de minister mee beaamde dat er nood is aan raadgevers voor minder grote organisaties en voor mensen die kleinere initiatieven willen opstarten en met allerlei vragen zitten. Een globaal informatiepunt zou zich met deze vragen kunnen bezighouden, de knowhow centraliseren en verder doorgeven. Dit hoeft niet noodzakelijk een overheidspunt te zijn, het kan ook om een vrijwillig initiatief gaan dat door de overheid wordt gesteund.

De spreker is het met de heer Koen Helsen eens dat de vraag naar een positief ondersteuningsbeleid op verschillende domeinen in de samenleving ruim geformuleerd is. Dit zou een stappenplan of een graduele opvolging kunnen inhouden. De Vlaamse regering wil de verzuring van de samenleving tegengaan door feestcheques uit te delen, maar de spreker denkt dat het structureel onder-

bouwen van het vrijwilligerswerk hiertoe ook een instrument kan zijn.

Voldoende omkadering is belangrijk. Het vrijwilligerswerk is de laatste jaren sterk veranderd. Men engageert zich niet meer voor het leven, maar steeds vaker voor kortlopende projecten. Deze kortlopende engagementen moeten worden omkaderd. Administratief gezien is het een moeilijke taak om alles op elkaar af te stemmen. De vraag naar ondersteuning is dan ook groot. Vandaar dat dit in dit voorstel is opgenomen.

De spreker herinnert eraan dat de minister in het verleden verklaarde dat het de bedoeling is om te komen tot een vereenvoudiging van de regelgeving, en iets te doen voor het ingebouwde vrijwilligerswerk. Nu stelt men echter vast dat de ingebouwde vrijwilligerswerkingen moet worden aangeraden om zich autonoom te organiseren.

Als men het belangrijk vindt dat vrijwilligers vorming krijgen en gecoacht worden, moet men daar ook de nodige steun aan geven. Men kan zeggen dat dit de verantwoordelijkheid van de sector zelf is, maar soms vraagt vrijwilligerswerk een specifieke deskundigheid. Dit is bijvoorbeeld het geval voor Tele-Onthaal.

De vraag om een steunpunt uit te bouwen, is niet nieuw. Er wordt al lang gevraagd naar een gecoördineerd beleid, een globaal steunpunt en steunpunten op provinciaal niveau. De spreker stelt te hebben begrepen dat er intussen ook een Brussels steunpunt is erkend.

De spreker benadrukt dat een interdepartementale cel de structuren niet moeilijker maakt, maar wel het gecoördineerd beleid faciliteert.

Op de beloofde vereenvoudiging wordt al twee jaar gewacht. Het is nog steeds even zinvol om dit aan de regering te vragen.

Aandringen op een federaal statuut blijft nodig. Ondanks het feit dat er momenteel in de Kamer van Volksvertegenwoordigers een gemeenschappelijk voorstel van de meerderheidspartijen voorligt, en men verklaart dat men snel werk wil maken van het statuut, komt hier maar niets van terecht. Er zijn nu adviezen gevraagd. Een impuls van Vlaanderen aan het federale niveau kan dan ook geen kwaad.

De spreker besluit dat de aanbevelingen in het voorstel van resolutie nog steeds even zinvol zijn.

III. Stemming

Het voorstel van resolutie betreffende vrijwilligerswerk wordt verworpen met zeven stemmen bij zes voor.

De verslaggever,

Koen HELSEN

De voorzitter,

Patricia CEYSENS